

A TANTÁRGY ADATLAPJA
Kritikai elmélet a kortárs filozófiában
Egyetemi tanév 2026/2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Történelem és Filozófia
1.3. Intézet	Magyar Történeti Intézet
1.4. Szakterület	Filozófia
1.5. Képzési szint	Mesterképzés (MA)
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Kritikai elmélet és multikulturális tanulmányok
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Kritikai elmélet a kortárs filozófiában			A tantárgy kódja	HMM2301
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Szigeti Attila egyetemi adjunktus				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Szigeti Attila egyetemi adjunktus				
2.4. Tanulmányi év	2	2.5. Félév	3	2.6. Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Alaptárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1. Heti óraszám	3	melyből: 3.2. előadás	2	3.3. szeminárium/labor/projekt	1
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	42	melyből: 3.5. előadás	28	3.6. szeminárium/labor	14
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					40
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					40
Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összórással)					40
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					30
Vizsgák					4
Más tevékenységek: [pl.: kétirányú kommunikáció a tárgyfelelőssel/ tutorral]					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszama					154
3.8. A félév összóraszama					42 fiz./196 konv.
3.9. Kreditszám					8

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	
4.2. kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Az előadások 70%-án kötelező a részvétel, azaz a 14 előadásból minimum 9-en a hallgatónak kötelező jelen lennie.
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	A szemináriumi részvétel kötelező. Az elmaradt szemináriumokat be lehet pótolni.

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)¹

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CP1	A társadalomtudományok és a bölcsészettudományok kutatási módszereinek kreatív alkalmazása problémamegoldás során, az eredmények érveléssel alátámasztott közlése
CP4	Társadalomkritikai és multikulturális célokat szolgáló közpolitikák és kulturális projektek kidolgozása
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	A kritikai elmélet és multikulturális tanulmányok szakterületének mélyreható ismerete, a képzési programra jellemző elméleti, módszertani és gyakorlati fejlemények ismerete
CT3	A társadalom és a kultúra aktuális problémáinak beazonosítása, elemzése és megoldása a kritikai társadalomelmélet, a multikulturális vagy interkulturális tanulmányok szemszögéből, interdiszciplináris kutatási módszerek alkalmazásával

6.2. A tanulmányi programra jellemző képzési eredmények (a tantervből kell átvenni)²

A tantárgy által megcélzott tanulási eredmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
CP1	Rendelkezik alapvető filozófiatörténeti ismeretekkel és ismeri a főbb filozófiai irányzatokat	Képes érveket megfogalmazni a társadalommal, az emberekkel és az egyénnel kapcsolatos általános és strukturális kérdésekben
CP2	Ismeri a kortárs társadalom- és politikafilozófia, az alkalmazott etika szakterületeinek sajátos elméleti fejleményeit és fogalmait, továbbá a társadalom-, a politika-, kommunikáció- és kultúratudományok, a vizuális és filmtudományok tudományterületein a társadalomkritikával és a multikulturalizmussal kapcsolatos elméleti szempontokat	Képes ésszerűen érvelni az emberi létezéssel, az értékrendekkel, a tudással vagy a valósággal kapcsolatos vitákban
CP3	Képes interdiszciplináris kutatási módszerek alkalmazásával beazonosítani és elemezni a társadalom és a kultúra különböző vetületeit: a társadalmi-gazdasági válságok, a társadalmi és politikai mozgalmak, a multikulturalizmus, a nemzetközi migráció, valamint az interkulturális kommunikáció és mediáció szerepét a kortárs társadalomban	Képes társadalomkritikai és multikulturális célokra irányuló közpolitikákat és kulturális projekteket kidolgozni

7. Tárgy-specifikus tanulási eredmények (minden tantárgyfelelős a tanulmányi program szintjének kompetenciáit és tanulási eredményeit összefoglaló táblázatából vezeti be)

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
1. A hallgató/végzett ismeri a kortárs kritikai elmélet főbb szerzőit, műveit, kérdésfelvetéseit és válaszait.

¹ A tanulmányi program tantervéből át kell venni azokat a szakmai és/vagy transzverzális kompetenciákat, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. Minden kompetencia esetében változatlan formában át kell venni a teljes kijelentést, beleértve a kompetencia kódját is, ahogyan a tantervben megjelenik. Amennyiben a két kategória közül valamelyikből nem vesznek át kompetenciákat, a táblázatban az adott kategóriának megfelelő sort törölni kell.

² Meg kell említeni a tanulmányi programra jellemző képzési eredményeket, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. A tantárgy típusának (alaptárgy/szaktárgy/kiegészítő tárgy) megfelelő jellemzőket változatlan formában kell átvenni a tantervből, és a kapcsolódó kompetencia jobb oldalán kell feltüntetni.

2. A hallgató/végzett összefüggéseket teremt az újmarxista irányzatok, a posztstrukturalizmus hatalom- és biopolitika-filozófiái, illetve a kortárs francia politikai ontológiák elméletei és megközelítései között, összehasonlítja az ezekben megfogalmazott érveket, felfogásokat.
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
1. A hallgató/végzett elemzi és alkalmazza a kortárs kritikai elmélet elgondolásait és fogalmait, normatív-értelmező módszerét.
2. A hallgató/végzett alkalmazza a kortárs kritikai elméletek eredményeit a kortárs világ kulturális-művészeti, társadalmi-politikai és tudományos kérdéseire, illetve a kortárs információs és kommunikációs technológiák, a vizuális és médiakultúra elemzésében és kutatásában.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések ³
Walter Benjamin: jog és erőszak; történelemfilozófia	Előadás	
Adorno: negatív dialektika	Előadás, szövegelemzés	
Értékkritika: <i>Wertkritik</i> , <i>Neue Marx-Lektüre</i>	Előadás, szövegelemzés, vita	
Moishe Postone: idői-társadalmi elnyomás, antiszemitizmus	Előadás, szövegelemzés	
Operaismo: Tronti, Negri	Előadás	
Marxista feminizmus: Federici, Mies	Előadás, problémaelemzés	
Fraser: kiterjesztett kapitalizmus-felfogás	Előadás, problémaelemzés, vita	
Foucault 1: az engedelmes test anatómia-politikája	Előadás, vita	
Foucault 2: hatalom-filozófia és biopolitika	Előadás	
Agamben 1: puszta élet; kivételes állapot; a láger-paradigma.	Előadás, vita	
Agamben 2: a tanúsítás etikája; désoeuvrement, impotencialitás, destituáló hatalom.	Előadás, vita	
Badiou 1: matematikai ontológia, állam, reprezentáció, esemény	Előadás, szövegelemzés	
Badiou 2: igazság-eljárás, szubjektum, történetiség	Előadás, vita	
Rancière : „mésentente” és politikai szubjektiváció	Előadás, vita	
Könyvészet Adorno, Th. W.: <i>Negative Dialectics</i> , London-New York, Routledge, 1973. Agamben, G.: <i>Homo Sacer. A szuverén hatalom és a puszta élet</i> , Typotex, Budapest, 2023. Badiou, A.: <i>L'être et l'événement</i> , Paris, Seuil, 1988. Benjamin, W.: <i>Angelus Novus</i> , Budapest, Magyar Helikon, 1980. Best, B., Bonefeld, W., O’Kane, C.: <i>The SAGE Handbook of Frankfurt School Critical Theory</i> , 3 volume set., SAGE, Los Angeles, 2018. Callinicos, A., Kouvelakis, S., Pradella (eds.): <i>Routledge Handbook of Marxism and Post-Marxism</i> , Routledge, London – New York, 2021. Federici, S.: <i>Caliban and the Witch. Women, the Body and Primitive Accumulation</i> . Autonomedia, New York, 2004. Foucault, M.: <i>Felügyelet és büntetés</i> , Gondolat, Budapest, 1990. Foucault, M.: <i>A szexualitás története I. A tudás akarása</i> , Atlantisz, Budapest, 1999. Fraser, N.: <i>Kannibál kapitalizmus</i> . Open Books, Budapest, 2024. Negri, A.: <i>Marx Beyond Marx. Lessons ont he Grundrisse</i> . Autonomedia, New York, 1991. Postone, M.: <i>Time, Labour, and Social Domination: A Reinterpretation of Marx’s Critical Theory</i> . Cambridge. Cambridge University Press, 1993.		

³ Például szervezési szempontok, ajánlások a hallgatók számára, a kurzushoz/szemináriumhoz kapcsolódó konkrét szempontok, mint például a területen dolgozó szakemberek meghívása stb.

Rancière, J.: <i>La méésentente. Politique et philosophie</i> , Paris, Galilée, 1995. Tronti, M.: <i>Workers and Capital</i> , Verso, London – New York, 2019.		
8.2 Szeminárium/ Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Benjamin: „Az erőszak kritikája”; „A történelem fogalmáról”, in Benjamin, 1980, 25-57, 959-974.	Szövegelemzés, vita	
Adorno, 1973, 135-207.	Szövegelemzés, vita	
Krízis csoport, 2019.	Szövegelemzés, vita	
Postone, 2015, 2018	Szövegelemzés, vita	
Negri, 1991, 7., 8., 9. fej.	Szövegelemzés, vita	
Federici, 2004.	Szövegelemzés, vita	
Fraser, 2024.	Szövegelemzés, vita	
Foucault: „A panoptikusság”, in Foucault, 1990, 267-309;	Szövegelemzés, vita	
Foucault: „A hatalom mikrofizikája” in Foucault, 2000, 307-331; „Az emberélet kioltásának joga és az élet feletti hatalom”, in Foucault, 1996, 135-162.	Szövegelemzés, vita	
Agamben, Homo Sacer, Bevezetés, I. 1., III. 7.	Szövegelemzés, vita	
Agamben, 2019, 2023.	Szövegelemzés, vita	
Badiou, 1988; Sipos.	Szövegelemzés, vita	
Badiou, 2025. Szigeti, 2024.	Szövegelemzés, vita	
Rancière, 2001; Bagi, 2016.	Szövegelemzés, vita	
Könyvészet Agamben, G.: <i>Ami Auschwitzból marad. Az archívum és a tanú</i> , Kijarat Kiadó, Budapest, 2019. Agamben, G.: A destituáló képesség elméletéhez. <i>Kellék</i> , 2023/70, 23-40. Badiou, A.: <i>Etika. Tanulmány a rosszról</i> . Bázis könyvek, Budapest, 2025. Bagi, Zs.: Politikai cselekvés és új tömegtársadalom. A politikai közösség és a politikai alany konstrukciója Jacques Rancière filozófiájában. <i>Magyar Filozófiai Szemle</i> , 2016/4, 89-103. Foucault, M.: <i>Nyelv a végtelenhez</i> , Latin Betűk, Debrecen, 2000. Krízis csoport: Kiáltvány a munka ellen I-II. https://ujszem.org/2019/09/15/ertekkritika-kialtvany-a-munka-ellen-i-resz/ Postone, M.: „Antiszemitizmus és nemzetiszocializmus”. <i>Eszmélet</i> . 2015/105. sz.. 18-40. Postone, M.: „A tőke újragondolása a Grundrisse fényében”. <i>Kellék – filozófiai folyóirat</i> , 2018/59, 7-30. Rancière, J.: Ten Theses on Politics. <i>Theory & Event</i> , 2001/3. Sipos, B.: <i>Alain Badiou: Lét és esemény. Ismertetés, bírálat</i> . https://merce.hu/badiou-let-es-esemeny-biralat/ Szigeti, A.: „Homo Sacer és a tanúsítás etikája”, In Horváth Andor és Soós Amália (szerk.) <i>A bölcsesség koszorúja: írások Egyed Péter 60. születésnapjára</i> , Pro Philosophia Kiadó, Kolozsvár, 2014, 261–274. Szigeti, A.: „Értékkritika”, In Antal Attila, Földes György, Kiss Viktor (szerk.): <i>Marx... Interpretációk, irányzatok, iskolák</i> , Napvilág Kiadó, Budapest, 2018, 116-139. Szigeti, A.: Az örökkévaló igazságok történetisége Alain Badiou filozófiájában. <i>Többlet: Filozófiai Folyóirat</i> , 2024/2, 31-51.		

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok ⁴	9.2 Értékelési módszerek ⁵	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás	Az előadáson átadott ismeretanyag elsajátítása, ennek megfelelő alkalmazása	Az ellenőrzés folyamatosan történik a félév során a vitákba való bekapcsolódás	20%

⁴ Az értékelési kritériumoknak közvetlenül tükrözniük kell a tanulmányi program és a tantárgy szintjén kitűzött képzési eredményeket. Pontosabban, a várható képzési eredményeknél felsorolt eredményeket értékelik.

⁵ Javasolt mind a végső kiértékelési módszerek, mind a folyamatos kiértékelési stratégia meghatározása.

	és használata	révén, valamint a félévi záróvizsgán	
	A kortárs kritikai elmélet filozófia témáinak, problémafelvetéseinek, fogalomkészletének és leíró-értelemző gyakorlatának a megfelelő elsajátítása, illetve alkalmazása	Félév végi, szóbeli záróvizsga	50%
9.5 Szeminárium / Labor	A szövegek értelmezésben való aktív részvétel	Szöveg bemutatása, szövegek értelmezésében való aktív részvétel	20%
	Vitákban való aktív részvétel	Az ellenőrzés folyamatosan történik végig a félév során, a vitákban való állandó, aktív részvétel révén	10%
9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
- Az előadásokon 70%-os, a szemináriumokon 100%-os részvétel - Minimum egy szemináriumi szöveg bemutatása a félév folyamán - A vitákban, szövegek megbeszélésében való állandó, aktív részvétel			

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)⁶

	☐	A fenntartható fejlődés általános ikonja						
								
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
								Nem alkalmazható
X	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kitöltés időpontja:

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

2026. 04. 09.

dr. Szigeti Attila egyetemi adjunktus

dr. Szigeti Attila egyetemi adjunktus

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

Intézetigazgató:

dr. Nagy Róbert-Miklós egyetemi docens

⁶ Válasszon ki egyetlen olyan ikont, amely az [Egyetemi folyamatban történő alkalmazására vonatkozó eljárás](#) szerint legjobban illeszkedik az adott tantárgyhoz. Ha a tantárgy általánosságban foglalkozik a fenntartható fejlődéssel (pl. bemutatja/bevezeti a fenntartható fejlődés általános kereteit stb.), akkor a Fenntartható Fejlődés általános ikonja rendelhető hozzá. Ha egyetlen ikon sem vonatkozik a tantárgyra, válassza az utolsó opciót: „Nem alkalmazható”.